

ЗАКОН

О УРЕЂЕЊУ СУДОВА

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се оснивање, укидање, врсте, делокруг и стварна надлежност суда, унутрашње уређење суда, судска управа, судско особље, правосудна управа, обезбеђење суда и средства за рад судова.

Судска власт

Члан 2.

Судска власт припада судовима.

Судови штите правни поредак Републике Србије, слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе субјеката права, обезбеђују уставност и законитост, јединствену примену права и једнаку заштиту свих пред законом.

Оснивање и организација судова

Члан 3.

Оснивање, укидање, врсте, надлежност, седишта и подручја судова, састав суда и поступак пред судовима уређују се законом.

Забрањено је оснивање преких, привремених или ванредних судова.

За посредовање у решавању спорова, арбитраже и друге изабране судове важе посебни прописи.

Независност судске власти

Члан 4.

Судска власт је независна од законодавне и извршне власти.

Судску одлуку може преиспитивати само надлежни суд у законом прописаном поступку, као и Уставни суд у поступку по уставној жалби.

Свако је дужан да поштује правноснажну и извршну судску одлуку.

Помиловањем или амнестијом изречена казна може се, без судске одлуке, опростити у целини или делимично.

Судска надлежност

Члан 5.

Судска надлежност се одређује законом.

Суд не може одбити да поступа и одлучује у ствари за коју је надлежан.

Доношење судских одлука

Члан 6.

Судске одлуке се доносе у име народа.

Судија је независан и суди на основу Устава, општеприхваћених правила међународног права, потврђених међународних уговора, закона и других општих аката донетих у складу са законом.

Распоређивање предмета судијама

Члан 7.

Судија који суди одређује се независно од тога ко су странке у судском поступку и шта је предмет одлучивања.

Само судска власт може судијама да распоређује предмете, по унапред утврђеним правилима.

Забрана непримереног утицаја

Члан 8.

Ради очувања ауторитета и непристрасности суда забрањен је непримерени утицај на судију у вршењу судијске функције, нарочито сваки облик претње и принуде према судији, коришћење јавног положаја, медија и јавног иступања, којима се утиче на ток и исход судског поступка. Забрањен је и сваки други непримерени утицај на суд, као и притисак на учесника у судском поступку.

Под непримереним утицајем из става 1. овог члана не може се сматрати коришћење законом прописаних права учесника у судском поступку, извештавање о раду суда и коментарисање судских поступака који су у току или судских одлука, у складу са прописима који уређују јавно информисање, као ни стручно анализирање судских поступака и судских одлука.

Јавност

Члан 9.

Расправљање пред судом је јавно.

Јавност се може искључити на основу закона из разлога утврђених Уставом.

Право на притужбу

Члан 10.

Странка и други учесник у судском поступку има право притужбе на рад суда ако сматра да је неправилан, да се поступак одуговлачи, или да постоји било какав непримерен утицај на његов ток и исход.

Ако је притужба основана поступак по притужби спроводи се у складу са чланом 56. овог закона.

Сарадња судова и других органа

Члан 11.

Судови су дужни да једни другима пружају правну помоћ и сарађују.

Орган Републике Србије, аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, градске општине, ималац јавних овлашћења, правно и физичко лице дужни су да суду достављају потребне податке без накнаде.

Суд може субјекту из става 2. овог члана да достави списе и исправе, односно њихове копије, потребне за вођење поступка, у складу са посебним прописом, само ако се тиме не омета судски поступак.

Употреба државних и судских обележја

Члан 12.

Назив и седиште суда, назив, грб и застава Републике Србије истичу се на видном месту судске зграде.

Застава и грб Републике Србије истичу се и у судници. Забрањена је употреба других обележја у судници.

Суд има печат који садржи назив и седиште суда и назив и грб Републике Србије, у складу са посебним законом.

Службена употреба језика и писма

Члан 13.

У суду у Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо.

У суду, одељењу изван седишта суда и судској јединици у службеној употреби су и други језик и писмо, у складу са законом.

II. СПОЉАШЊЕ УРЕЂЕЊЕ СУДОВА

Судска власт у Републици Србији

Члан 14.

Судска власт је јединствена на територији Републике Србије.

Судска власт у Републици Србији припада судовима опште и посебне надлежности.

Судови опште надлежности су основни судови, виши судови, апелациони судови и Врховни суд.

Судови посебне надлежности су привредни судови, Привредни апелациони суд, прекршајни судови, Прекршајни апелациони суд и Управни суд.

Врховни суд

Члан 15.

Врховни суд је највиши суд у Републици Србији.

Седиште Врховног суда је у Београду.

Остали судови републичког ранга

Члан 16.

Привредни апелациони суд, Прекршајни апелациони суд и Управни суд оснивају се за територију Републике Србије, са седиштем у Београду.

Прекршајни апелациони суд и Управни суд може имати одељење изван седишта, у складу са законом, у којима трајно суди и предузима остале судске радње.

Основни, виши, апелациони, привредни и прекршајни суд

Члан 17.

Основни суд оснива се за територију града, односно једне или више општина, односно градских општина.

Виши суд оснива се за подручје једног или више основних судова.

Привредни суд оснива се за територију једног или више градова, односно више општина.

Апелациони суд оснива се за подручје више виших судова.

Прекршајни суд оснива се за територију града, односно једне или више општина, односно градских општина.

Оснивање, седишта и подручја основног, вишег, апелационог, привредног и прекршајног суда уређују се посебним законом.

Одељења прекршајног суда и судске јединице основног и привредног суда одређују се посебним законом.

Непосредно виши суд

Члан 18.

Врховни суд је непосредно виши суд за Привредни апелациони суд, Прекршајни апелациони суд, Управни суд и апелациони суд.

Апелациони суд је непосредно виши суд за виши суд и основни суд, Привредни апелациони суд је непосредно виши суд за привредни суд, а Прекршајни апелациони суд је непосредно виши суд за прекршајни суд.

Виши суд је непосредно виши суд за основни суд ако је то одређено овим законом, као и за питања унутрашњег уређења суда и примене закона о којим се уређује положај судија.

Седиште и подручје суда

Члан 19.

Седиште суда је у згради где је суд.

Подручје суда је територија на којој се простире надлежност суда.

Место предузимања судске радње

Члан 20.

Судска радња предузима се у седишту суда, а изван седишта – само ако је то законом одређено.

Основни, виши, привредни и прекршајни суд може изван свог седишта да одржава судске дане.

Судски дани

Члан 21.

За време судских дана суд из члана 20. став 2. овог закона суди и предузима друге судске радње.

Место, дан и време одржавања судских дана одређује председник суда, у складу са Судским пословником.

Судски дани оглашавају се у месту у коме се одржавају.

Одељење и судска јединица изван седишта суда

Члан 22.

Прекршајни суд може имати одељење изван свог седишта у којем суди и предузима друге судске радње.

Одељење изван седишта прекршајног суда одређује се за територију града, односно једне или више општина, односно градских општина, са подручја суда.

Основни и привредни суд може имати судску јединицу изван свог седишта у којој суди и предузима друге судске радње, у складу са годишњим распоредом послова у суду.

Време предузимања судске радње

Члан 23.

Судска радња предузима се сваког радног дана, а судска радња које не трпи одлагање и у време и у дану када суд не ради.

Судским пословником одређује се судска радња које се предузима у време и у дан када суд не ради.

Судским пословником одређује се која се судска радња предузима у судској јединици изван седишта основног и привредног суда.

III. НАДЛЕЖНОСТ СУДОВА

1. Судови опште надлежности

Надлежност основног суда

Члан 24.

Основни суд у првом степену суди за кривично дело за које је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора до десет и десет година ако за поједино кривично дело није надлежан други суд и одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде за кривично дело из своје надлежности.

Основни суд у првом степену суди у грађанскоправном спору ако за поједини грађанскоправни спор није надлежан други суд и води извршни и ванпарнични поступак, осим ако законом није друкчије прописано.

Основни суд у првом степену суди у стамбеном спору; спору поводом заснивања, постојања и престанка радног односа; о праву, обавези и одговорности из радног односа; о накнади штете коју запослени претрпи на раду или у вези са радом; спору поводом задовољавања стамбених потреба на основу рада.

Основни суд пружа грађанину правну помоћ, међународну правну помоћ ако није надлежан други суд и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Законом се може предвидети да у одређеној врсти правне ствари поступа само неки основни суд са подручја истог вишег суда.

Надлежност вишег суда

Члан 25.

Виши суд у првом степену:

1) суди за кривично дело за које је као главна казна предвиђена казна затвора преко десет година;

2) суди за кривично дело: против човечности и других добара заштићених међународним правом, против Војске Србије; одавање државне тајне; одавање службене тајне; кривично дело прописано законом који уређује тајност података; позивање на насилну промену уставног уређења; изазивање

националне, расне и верске мржње и нетрпељивости; повреда територијалног суверенитета; удруживање ради противуставне делатности; повреда угледа Републике Србије; повреда угледа стране државе или међународне организације; прање новца; кршење закона од стране судије, јавног тужиоца и његовог заменика; угрожавање безбедности ваздушног саобраћаја; убиство на мах; силовање; обљуба над немоћним лицем; обљуба злоупотребом положаја; отмица; трговина малолетним лицима ради усвојења; насилничко понашање на спортској приредби и јавном скупу; примање мита; злоупотреба положаја одговорног лица (члан 227. став 3. Кривичног законика); злоупотреба у вези са јавном набавком (члан 228. став 3. Кривичног законика); и кривична дела за која је посебним законом утврђена надлежност вишег суда;

3) суди у кривичном поступку према малолетним учиниоцима кривичних дела;

4) одлучује о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде за кривично дело из своје надлежности;

5) одлучује о захтеву за рехабилитацију;

6) одлучује о забрани растурања штампе и ширења информације путем средства јавног информисања;

7) суди у грађанскоправном спору ако вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије; у спору о ауторском праву и сродним правима и заштити и употреби проналаска, индустријског дизајна, жигом заштићених ознака, ознаке географског порекла, топографије полупроводничких производа и права оплемењивача биљних сорти ако није надлежан други суд; у спору о оспоравању или утврђивању очинства и материнства; у спору за заштиту од дискриминације и злостављања на раду; у спору о објављивању исправке информације и одговора на информацију због повреде забране говора мржње, заштите права на приватни живот, односно права на лични запис, пропуштања објављивања информације и накнаде штете у вези са објављивањем информације;

8) суди у спору поводом штрајка; поводом колективног уговора ако спор није решен пред арбитражом; поводом обавезног социјалног осигурања ако није надлежан други суд; поводом матичне евиденције; поводом избора и разрешења органа правног лица ако није надлежан други суд.

Виши суд у другом степену одлучује о жалби на одлуке основних судова:

1) о мерама за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка;

2) за кривично дело за које је прописана новчана казна и казна затвора до пет година;

3) на решења донета у грађанскоправном спору; на пресуду у спору мале вредности; на одлуке донете у поступку извршења и обезбеђења; на решења донета у ванпарничном поступку.

Виши суд у другом степену одлучује о жалби на решење јавног извршитеља или јавног бележника у складу са законом.

Виши суд води поступак за изручење окривљеног или осуђеног лица, пружа међународну правну помоћ у поступку за кривично дело из своје надлежности, извршава кривичну пресуду иностраног суда, одлучује о признању и извршењу стране судске и арбитражне одлуке ако законом није друкчије прописано, одлучује о сукобу надлежности основног суда са свог

подручја, обезбеђује и пружа помоћ и подршку сведоку и оштећеном и врши друге послове и надлежности одређене законом.

Законом се може предвидети да у одређеној врсти правних ствари поступа само одређени виши суд.

Надлежност апелационог суда

Члан 26.

Апелациони суд одлучује о жалби:

- 1) на одлуку вишег суда;
- 2) на одлуку основног суда у кривичном поступку, ако за одлучивање о жалби није надлежан виши суд;
- 3) на пресуду основног суда у грађанскоправном спору, ако за одлучивање о жалби није надлежан виши суд.

Апелациони суд одлучује о сукобу надлежности нижих судова са свог подручја ако за одлучивање није надлежан виши суд, о преношењу надлежности основног и вишег суда са свог подручја ако постоје оправдани разлози и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Апелациони суд одржава заједничке седнице и обавештава Врховни суд о спорном питању од значаја за рад судова у Републици Србији и уједначавање судске праксе.

2. Судови посебне надлежности

Надлежност привредног суда

Члан 27.

Привредни суд у првом степену суди:

1) у спору између домаћег и страног привредног друштва, предузећа, задруга и предузетника и њихових асоцијација (привредни субјекти), у спору који настане између привредног субјекта и другог правног лица у обављању делатности привредног субјекта, као и ако је у наведеном спору једна од странака физичко лице ако је са странком у односу материјалног супарничарства;

2) у спору о ауторском праву и сродним правима и заштити и употреби проналазка, индустријског дизајна, жигом заштићених ознака, ознаке географског порекла, топографије полупроводничких производа и права оплемењивача биљних сорти који настану између субјеката из тачке 1) овог става; у спору поводом извршења и обезбеђења из надлежности привредног суда, а у спору поводом арбитражне одлуке само ако су донете у арбитражном поступку између субјеката из тачке 1) овог става;

3) у спору који произлази из примене Закона о привредним друштвима или примене других прописа о организацији и статусу привредног субјекта, као и у спору о примени прописа о приватизацији и хартији од вредности;

4) у спору о страном улагању; о броду и ваздухоплову, пловидби на мору и унутрашњим водама и спору у којем се примењује пловидбено и ваздухопловно право, изузев спора о превозу путника; о заштити фирме; поводом уписа у судски регистар; поводом реорганизације, судске и добровољне ликвидације и стечаја, осим у спору за утврђење постојања заснивања и престанка радног односа који је покренут пре отварања стечаја.

Привредни суд у првом степену води поступак за упис у судски регистар правног лица и другог субјекта, ако за то није надлежан други орган; води поступак стечаја и реорганизације; одређује и спроводи извршење на основу извршне и веродостојне исправе ако се односи на лице из става 1. тачка 1) овог члана, ако законом није друкчије прописано, одређује и спроводи извршење и обезбеђење одлука из своје надлежности, ако законом није друкчије прописано, а одлуке изабраног суда само ако је донета поводом спора из става 1. тачка 1) овог члана, ако законом није друкчије прописано; одлучује о признању и извршењу стране судске и арбитражне одлуке донете у спору из става 1. тачка 1) овог члана, ако законом није друкчије прописано; одређује и спроводи извршење и обезбеђење на броду и ваздухоплову; води ванпарнични поступак који произлази из примене Закона о привредним друштвима.

Привредни суд у првом степену одлучује о привредном преступу и с тим у вези о престанку заштитне мере или правне последице осуде.

Привредни суд пружа међународну правну помоћ за питања из своје надлежности и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Законом се може предвидети да у одређеној врсти правне ствари поступа само одређени привредни суд.

Надлежност Привредног апелационог суда

Члан 28.

Привредни апелациони суд одлучује о жалби на одлуку привредног суда и другог органа, у складу са законом.

Привредни апелациони суд у другом степену одлучује о жалби на решење јавног извршитеља или јавног бележника у складу са законом.

Привредни апелациони суд одлучује о сукобу надлежности и о преношењу месне надлежности привредног суда, утврђује правни став ради јединствене примене закона из надлежности привредног суда и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Правни став из става 2. овог члана објављује се на интернет страници Привредног апелационог суда.

Надлежност прекршајног суда

Члан 29.

Прекршајни суд у првом степену суди у прекршајном поступку, пружа међународну правну помоћ у оквиру своје надлежности и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Надлежност Прекршајног апелационог суда

Члан 30.

Прекршајни апелациони суд одлучује о жалби на одлуку прекршајног суда, о жалби на одлуку коју у прекршајном поступку доноси органи управе, о сукобу надлежности прекршајних судова и о преношењу месне надлежности прекршајног суда и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Надлежност Управног суда

Члан 31.

Управни суд суди у управном спору.

Управни суд пружа међународну правну помоћ у оквиру своје надлежности и врши друге надлежности и послове одређене законом.

3. Надлежност Врховног суда

Члан 32.

Врховни суд одлучује о ванредном правном средству изјављеном на одлуку суда Републике Србије и у другим стварима одређеним законом.

Врховни суд одлучује о сукобу надлежности између судова, ако за одлучивање није надлежан други суд, као и о преношењу надлежности ако постоје законом прописани разлози.

Врховни суд обезбеђује јединствену судску примену права и једнакост странака у судском поступку, разматра примену закона и другог прописа и рад судова, именује судије Уставног суда, даје мишљење о кандидату за председника и судију Врховног суда, доноси Пословник о раду Врховног суда и врши друге надлежности и послове одређене законом.

Састав већа

Члан 33.

Ако законом није друкчије одређено, Врховни суд о правном средству одлучује у већу од пет судија.

Објављивање одлуке Врховног суда

Члан 34.

Одлука Врховног суда из члана 32. став 1. овог закона објављује се на интернет страници Врховног суда.

IV. УНУТРАШЊЕ УРЕЂЕЊЕ СУДА

1. Распоред послова у суду

Годишњи распоред послова

Члан 35.

Годишњи распоред послова у суду доноси председник суда.

Годишњи распоред послова судија утврђује се према правној области у којој судија поступа.

Годишњи распоред послова у суду може се мењати у току године, ако је то потребно због ефикаснијег рада суда, а нарочито због дужег одсуства судије, знатно повећаног или смањеног прилива предмета у току године по појединим правним областима или упражњеног судијског места.

Поступак доношења годишњег распореда послова

Члан 36.

Председник суда писмено утврђује распоред послова у суду за наредну годину или измену распореда после прибављања мишљења судија и саопштава га на седници свих судија до 1. новембра текуће године.

Судија може изјавити приговор на годишњи распоред послова у суду или измену годишњег распореда послова у суду Високом савету судства, у року од три дана од дана саопштавања распореда послова у суду или измена на седници свих судија или упознавања са годишњим распоредом послова у суду ако судија из оправданих разлога није присуствовао седници свих судија.

Приговор се подноси преко председника суда, који може у складу са поднетим приговором да измени годишњи распоред послова.

Ако председник суда не усвоји приговор дужан је да приговор, са образложењем распореда послова, достави Високом савету судства у року од три дана од дана пријема приговора.

Непоступање председника суда у року из става 4. овог члана сматра се дисциплинским прекршајем.

Високи савет судства дужан је да одлучи о приговору у року од 30 дана од дана пријема приговора. Ако Високи савет судства не одлучи о приговору у прописаном року, сматра се да је приговор усвојен.

2. Судско одељење и седница свих судија

Образовање судског одељења

Члан 37.

Судско одељење постоји у суду у којем више већа или судија појединаца поступа у истој правној области.

Судским одељењем руководи председник одељења, кога по прибављеном мишљењу судија одељења поставља председник суда.

Делокруг судског одељења

Члан 38.

На седници судског одељења разматра се рад одељења, правна питања, начин побољшања рада и стручности судија, судијског помоћника и судијског приправника и друга питања од значаја за одељење.

Одељење апелационог суда, Привредног апелационог суда и Прекршајног апелационог суда разматрају и питања важна за рад подручних судова.

Сазивање седнице и руковођење седницом судског одељења

Члан 39.

Седницу судског одељења може сазвати председник одељења или председник суда.

Седница судског одељења сазива се и на захтев једне трећине судија тог одељења.

Председник суда може да учествује у раду и одлучивању седнице одељења у складу са Судским пословником.

Одељење судске праксе

Члан 40.

Одељење судске праксе постоји у суду с већим бројем судија, у складу са Судским пословником.

Одељење судске праксе прати и проучава праксу суда и међународног судског органа и обавештава судију, судијског помоћника и судијског приправника о правном схватању суда.

Одељењем судске праксе руководи судија кога одређује председник суда.

Посебно одељење у вишем, апелационом, прекршајном и Прекршајном апелационом суду

Члан 41.

У вишем и апелационом суду може се образовати одељење за кривичне поступке против малолетника и одељење за радне спорове.

У поједином вишем и апелационом суду може се образовати одељење за кривична дела против Војске Србије, за кривична дела организованог криминала, корупције, ратних злочина и високотехнолошког криминала, у складу са законом.

У прекршајном суду и Прекршајном апелационом суду може се образовати одељење за вођење прекршајног поступка за прекршаје из области јавних прихода, царинског, спољнотрговинског и девизног пословања, у складу са Судским пословником.

Заједничка седница одељења

Члан 42.

Заједничка седница одељења сазива се кад је за разматрање правног питања потребна сарадња најмање два одељења.

Заједничку седницу сазивају заједно председници одељења или председник суда, а њоме руководи председник суда или председник одељења у чијем је делокругу питање које се разматра.

Седница свих судија

Члан 43.

На седници свих судија се разматрају извештаји о раду суда и судија, одлучује се о покретању поступка за оцену уставности закона и законитости прописа и других општих аката, разматра примена прописа којима се уређују питања из делокруга судова, даје мишљење о кандидату за судију и судије поротнике и одлучује о другим питањима важним за цео суд.

Седницом свих судија руководи председник суда, а сазива је по потреби, односно на захтев судског одељења или најмање једне трећине свих судија.

3. Унутрашње уређење Врховног суда

Одељења

Члан 44.

Врховни суд може имати одељење у складу са Пословником о раду Врховног суда.

Седница одељења

Члан 45.

Седница одељења Врховног суда разматра питања из делокруга судског одељења.

Седница одељења сазива се и ако између појединих већа настане несагласност у примени прописа или ако једно веће одступи од правног схватања прихваћеног у својој пракси или од правног схватања које су прихватила сва већа.

Правно схватање усвојено на седници одељења обавезује сва већа у саставу одељења.

Правно схватање из става 3. овог члана објављује се на интернет страници Врховног суда.

Делокруг Опште седнице Врховног суда

Члан 46.

Општа седница Врховног суда (у даљем тексту: Општа седница) разматра примену закона и другог прописа и рад судова; даје мишљење Високом савету судства о кандидату за председника Врховног суда; доноси Пословник о раду Врховног суда; именује пет судија Уставног суда између десет кандидата које предложи Високи савет судства и Високи савет тужилаштва на заједничкој седници, већином од укупног броја чланова заједничке седнице Високог савета судства и Високог савета тужилаштва и врши друге послове одређене законом и Пословником о раду Врховног суда.

Општа седница разматра и остала питања из делокруга седнице свих судија.

Састав и одлучивање Опште седнице

Члан 47.

Општу седницу чине председник и судије Врховног суда.

За пуноважно одлучивање на Општој седници потребно је учешће већине судија од укупног броја судија.

Одлуке се доносе већином гласова присутних судија Врховног суда, изузев одлуке о именовању судија Уставног суда и мишљења Високом савету судства о кандидату за председника Врховног суда, које се доносе већином гласова од укупног броја судија.

Сазивање и руковођење Општом седницом

Члан 48.

Општу седницу сазива председник Врховног суда, по потреби, односно на захтев судског одељења или најмање једне трећине свих судија.

Општом седницом руководи председник Врховног суда.

Секретаријат Врховног суда

Члан 49.

Врховни суд има Секретаријат.

Секретаријат Врховног суда помаже председнику суда у судској управи, обавља административне послове за Општу седницу и врши друге послове који су му Пословником о раду Врховног суда стављени у делокруг.

Секретар Врховног суда

Члан 50.

Секретаријатом руководи секретар Врховног суда, кога на предлог председника Врховног суда поставља Општа седница.

Секретар Врховног суда има статус државног службеника на положају.

Секретар Врховног суда мора да испуњава услове за избор судије апелационог суда.

Пословник о раду Врховног суда

Члан 51.

Врховни суд доноси Пословник о раду Врховног суда којим се детаљније прописује унутрашње уређење и рад суда.

Пословник о раду Врховног суда објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

4. Судска управа

Послови који чине судску управу

Члан 52.

Судску управу чине послови који служе вршењу судске власти и други послови од значаја за рад суда: организовање рада и пословања у суду; позивање и распоређивање судија поротника; послови везани за сталне судске вештаке и тумаче; разматрање притужби и представки; вођење евиденција и статистика, као и израда и анализа извештаја о раду судија и судова; извршење кривичних и прекршајних санкција; финансијско и материјално пословање суда; овера исправе намењене употреби у иностранству; послови везани за функционисање информационог система у суду; послови везани за обезбеђивање јавности рада суда, обавештавање јавности о раду суда и давање информација од јавног значаја; стручни послови у вези са остваривањем права, обавезе и одговорности судије и судског особља у суду; доношење општег и појединачног акта који се односи на систематизацију, унутрашњу организацију, радне односе, као и другог општег акта којим се уређују односи у суду; послови у вези са стручним усавршавањем и обуком судије и судског особља; послови управљања судском зградом и непокретности које се додељују суду на коришћење; послови у вези са наплатом судске таксе; остали послови везани за унутрашњу организацију и пословање суда ако је то одређено законом или другим општим актом.

У судској управи вишег суда, као и другог суда који одреди Високи савет судства, организује се служба за пружање подршке и помоћи оштећенима и сведоцима. Контакт тачка за информисање оштећених и сведока именује се у основном суду и у другом суду који одреди Високи савет судства.

Рад службе за пружање подршке и помоћи оштећенима и сведоцима и поступање контакт тачке за информисање оштећених и сведока детаљније се уређује актом Високог савета судства.

У вршењу послова судске управе, председник суда, председник непосредно вишег суда или лице коме је поверено вршење послова судске управе не може да предузима радње које ометају вођење судског поступка у појединачном случају.

Права и дужности председника суда

Члан 53.

Председник суда организује рад суда, представља суд, руководи судском управом, стара се о спровођењу Судског пословника и одговоран је за правилан и благовремен рад суда.

Председник суда обезбеђује законитост, ред и тачност у суду, налаже отклањање неправилности и спречава одуговлачење у раду, одређује браниоце по службеној дужности, стара се о одржавању независности судија и угледу суда и врши друге послове одређене законом и Судским пословником.

Председник суда је дужан да поштује годишњи распоред послова у суду и поступак за расподелу предмета у суду у складу са овим законом, законом који уређује положај судија и Судским пословником.

Суд има једног или више заменика председника суда, који замењује председника суда у случају спречености или одсутности.

Ако суд има више од једног заменика председника суда, председник суда одређује једног заменика који га замењује.

Поверавање послова судске управе

Члан 54.

Поједине послове судске управе председник суда може поверити заменику председника суда, председнику одељења и управитељу суда.

Председник суда не може поверити одлучивање о праву судије на основу рада, утврђивање годишњег распореда послова, одлучивање о радним односима судског особља у случају када је то законом одређено.

Овлашћења председника непосредно вишег суда

Члан 55.

Председник непосредно вишег суда има право да надзире судску управу нижег суда, као и да при нечињењу председника нижег суда донесе акте из његовог делокруга. Председник непосредно вишег суда може тражити од нижег суда обавештење о примени прописа који уређују судску управу, као и друге податке о раду судске управе тог суда и раду тог суда.

Председник непосредно вишег суда може наложити непосредан увид у рад нижег суда, о чему се сачињава писмени извештај.

Председник непосредно вишег суда приликом надзора рада судске управе нижег суда, не може предузимати радње које му законом или другим прописом нису поверене, нити на било који начин угрозити независност и рад надзираног суда.

Поступак по притужби

Члан 56.

Када странка или други учесник у поступку поднесе притужбу, председник суда дужан је да је размотри, да је достави на изјашњење судији на кога се односи и да о њеној основаности и предузетим мерама обавести подносиоца притужбе, судију на кога се притужба односи, као и председника непосредно вишег суда, у року од 15 дана од дана пријема притужбе.

Председник суда може да одбаци притужбу, у потпуности или у одређеном делу, ако утврди да подносилац злоупотребљава право на притужбу.

Сматра се да подносилац притужбе злоупотребљава право на притужбу ако притужба има увредљиву садржину или ако поднесе притужбу исте или сличне садржине о којој је претходно одлучено.

Ако је притужба неразумљива, председник суда налаже подносиоцу да је уреди у року од осам дана од дана пријема налога, а ако подносилац то не учини, одбациће притужбу.

Ако је притужба поднета преко министарства надлежног за правосуђе, непосредно вишег суда или Високог савета судства, о основаности притужбе и предузетим мерама обавештава се и орган преко којег је притужба поднета.

Управитељ суда

Члан 57.

Суд републичког ранга, апелациони суд и суд са 30 и више судија има управитеља суда.

Ако се у једном месту налази седиште више судова који не испуњавају услове из става 1. овог члана, ти судови имају заједничког управитеља суда који се распоређује у суд опште надлежности највишег степена у том месту.

Изузетно од става 1. овог члана, ако се више судова налази у истој згради, могу имати заједничког управитеља суда који се одређује у складу са договором председника тих судова.

Председник суда поверава управитељу суда обављање материјално-финансијских и организационо-техничких послова.

Послови управитеља суда се детаљније уређују Судским пословником.

Управитељ суда за послове који су му поверени одговара председнику суда.

Секретар суда

Члан 58.

Суд има секретара суда.

Секретар суда помаже председнику суда у пословима судске управе, у складу са Судским пословником.

Ако суд нема управитеља суда, организационо-техничке послове председник суда може поверити секретару суда.

V. СУДСКО ОСОБЉЕ

1. Састав и број судског особља

Члан 59.

Судско особље чине судијски помоћник, судијски приправник, као и други државни службеник, односно намештеник запослени на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и осталим пратећим пословима значајним за рад суда.

Број судског особља одређује председник суда, актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у суду, у складу са кадровским планом.

Председник суда доставља акт о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у суду на мишљење Високом савету судства, пре достављања акта министарству надлежном за правосуђе на сагласност.

Мерила за одређивање броја судског особља утврђује министар надлежан за правосуђе по прибављеном мишљењу Високог савета судства.

2. Судијски помоћник

Послови судијског помоћника

Члан 60.

Судијски помоћник помаже судији, израђује нацрт судске одлуке, проучава правна питања, судску праксу и правну литературу, израђује нацрт правног схватања, усвојено правно схватање припрема за објављивање и

самостално или уз надзор и упутства судије врши послове одређене законом и Судским пословником.

Поступак пријема судијског помоћника ближе се уређује актом министра надлежног за правосуђе по прибављеном мишљењу Високог савета судства.

Звања судијског помоћника

Члан 61.

Судијски помоћник стиче следећа звања: судијски сарадник, виши судијски сарадник и судски саветник.

Звање судијског сарадника може стећи лице које има положени правосудни испит, а звање вишег судијског сарадника лице које после положеног правосудног испита има најмање две године радног искуства у правној струци.

Звање судског саветника може стећи онај ко испуњава услове за судију вишег суда.

Судски саветник

Члан 62.

Судски саветник врши стручне послове значајне за судско одељење или цео суд.

Звање судског саветника постоји у суду републичког ранга и апелационом суду.

У Врховном суду постоји звање саветника Врховног суда, које може стећи судијски помоћник у звању судског саветника, који после положеног правосудног испита има најмање девет година радног искуства у правној струци, од којих најмање шест година у правосуђу.

Оцењивање рада судијског помоћника

Члан 63.

Рад судијског помоћника оцењује се једном годишње.

Рад судијског помоћника који је у току календарске године радио краће од шест месеци не оцењује се за ту годину.

Надлежност за оцењивање

Члан 64.

Рад судијског помоћника оцењује председник суда, по прибављеном мишљењу седнице одељења у које је судијски помоћник распоређен.

Ако судијски помоћник није распоређен у одељење суда, мишљење се прибавља од судије или већа с којим судијски помоћник ради.

Оцене

Члан 65.

При оцењивању вреднују се обим и квалитет посла, савесност, предузимљивост.

Оцењивање рада судијских помоћника врши се на основу објективних и јединствених критеријума и мерила.

Оцене су: „не задовољава”, „задовољава”, „добар”, „истиче се” и „нарочито се истиче”.

Виши судијски сарадник чији је рад најмање две године узастопно оцењен са „нарочито се истиче” може стећи звање судског саветника и ако не испуњава услове за судију вишег суда.

Критеријуми, мерила и поступак за оцењивање рада судијског помоћника уређују се актом Високог савета судства.

Решење о оцени

Члан 66.

Председник суда доноси решење о оцени судијског помоћника.

На решење о оцени судијски помоћник има право да уложи приговор радном телу Високог савета судства, у року од 15 дана од дана пријема решења о оцени.

3. Судијски приправник

Пријем судијског приправника

Члан 67.

За судијског приправника прима се лице које има завршен правни факултет и испуњава опште услове за рад у државним органима.

Судијски приправник прима се у основни, виши, привредни и прекршајни суд.

Број судијских приправника одређује се посебно за сваки суд, актом министра надлежног за правосуђе, по прибављеном мишљењу Високог савета судства.

При пријему судијског приправника нарочито се води рачуна о националном саставу становништва, одговарајућој заступљености припадника националних мањина и познавању стручне правне терминологије на језику националне мањине, који је у службеној употреби у суду.

Поступак пријема судијског приправника ближе се уређује актом министра надлежног за правосуђе по прибављеном мишљењу Високог савета судства.

Радни однос судијског приправника

Члан 68.

Судијски приправник прима се у радни однос на три године.

Судијски приправник који је на правосудном испиту оцењен са оценом „положио са одликом” прима се у радни однос на неодређено време, у звању судијског сарадника.

Волонтер

Члан 69.

Дипломирани правник може бити примљен на обуку у суд ради стицања радног искуства и услова за полагање правосудног испита без заснивања радног односа (волонтер).

4. Остала правила о судском особљу

Обука судијских помоћника и судијских приправника

Члан 70.

Програм обуке судијског помоћника и судијског приправника прописује Правосудна академија, уз сагласност Високог савета судства.

Судијски помоћник и судијски приправник може одређено време бити упућен на обуку у други суд, државни орган или орган јединице локалне самоуправе.

Лични лист судског особља

Члан 71.

Суд води лични лист за судско особље запослено у суду.

Лични лист судског особља садржи: име и презиме, јединствени матични број грађана, место и датум рођења, податке о пребивалишту, завршеној школи, звању или занимању, вредновању рада, кретању у служби, објављеним радовима, учешћу у програмима стручног усавршавања, знању страних језика, имовинском стању, стамбеним приликама и друге податке.

Образац и начин вођења личног листа из става 1. овог члана прописује Високи савет судства.

Судско особље има право увида у свој лични лист и право приговора председнику суда на његову садржину.

Примена других прописа

Члан 72.

Судско особље дужно је да савесно и непристрасно врши своје послове и чува углед суда.

На заснивање радног односа и на права, обавезе, стручно усавршавање, оцењивање и одговорности судског особља примењују се прописи који уређују радне односе државних службеника и намештеника, ако овим законом није друкчије одређено.

VI. ПРАВОСУДНА УПРАВА

Послови који чине правосудну управу

Члан 73.

Правосудну управу чине послови старања о извршавању закона и других прописа у вези са уређењем и радом судова.

Послове правосудне управе врше Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе.

Послови правосудне управе које врши Високи савет судства су: надзор над применом Судског пословника; утврђивање општих смерница за унутрашње уређење суда; доношење упутства о састављању извештаја о раду суда; праћење рада судова; статистичка и аналитичка обрада података о раду суда, ради повећања квалитета и ефикасности рада суда; доношење подзаконских аката из своје надлежности; сарадња у изради подзаконског акта о организацији и раду суда и другог правосудног органа који је у надлежности министарства надлежног за правосуђе; давање мишљења на правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду; старање о истинитом, благовременом и потпуном обавештавању јавности о раду суда и

функционисању судског система; вођење личних листова судија и судија поротника и други послови одређени законом.

Послови правосудне управе које врши министарство надлежно за правосуђе су: надзор над применом Судског пословника; статистичка и аналитичка обрада података о раду судова, ради праћења примене прописа у областима које министарство нормативно уређује односно израде прописа, стратегијских, планских и програмских аката; давање сагласности на правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду; уређење, развој и одржавање правосудног информационог система; старање о смештајним условима, опремању и обезбеђењу судова; развој и спровођење капиталних пројеката и других програма за правосудне органе; постављање и разрешење судских вештака и тумача и други послови одређени законом.

Приликом обављања послова правосудне управе у смислу одредбе става 4. овог члана министарство надлежно за правосуђе не задире у независност судија и судова, нити у обављање послова судске управе у надлежности председника суда.

Лични лист судије

Члан 74.

Високи савет судства води лични лист за сваког судију и судију поротника.

Податке које лични лист садржи Високом савету судства прослеђује председник суда и одговоран је за њихову тачност, као и лице на које се подаци односе ако их је оно саопштило.

Подаци које садржи лични лист могу да се обрађују и користе само у сврху примене овог закона и закона којим се уређује положај судија, у складу са прописом којим се уређује заштита података о личности.

Садржина личног листа

Члан 75.

Лични лист судије садржи: име и презиме, име родитеља, место, дан, месец и годину рођења, податке о пребивалишту, завршеном правном факултету, успеху на студијама, приправничкој пракси, правосудном испиту, кретању у служби, датуму навршења радног века, оценама рада, упућивању на рад у други суд, удаљавању са дужности, дисциплинској санкцији, вођеном кривичном поступку, престанку дужности, објављеним стручним и научним радовима, знању страних језика, имовинском стању, стамбеним приликама и друге податке везане за рад и положај судије.

Лични лист судије поротника садржи: име и презиме, име родитеља, место, дан, месец и годину рођења, податке о пребивалишту, завршеној школи, звању или занимању, оценама рада, кретању у служби и знању страних језика.

Органи који воде службену евиденцију о подацима који се уписују у лични лист, дужни су да их доставе Високом савету судства.

Судија и судија поротник има право увида у свој лични лист и право приговора Високом савету судства на његову садржину.

Обрасце и начин вођења личних листова из ст. 1. и 2. овог члана прописује Високи савет судства.

Судски пословник

Члан 76.

Судским пословником прописују се унутрашње уређење и рад суда, а нарочито:

- 1) уређење и рад одељења и осталих унутрашњих јединица суда;
- 2) рад заједничке седнице одељења и седнице свих судија;
- 3) обавештавање јавности о раду судова;
- 4) вођење поступка и достављање одлука на језицима националних мањина;
- 5) пружање правне помоћи и одржавање судских дана;
- 6) пружање међународне правне помоћи;
- 7) евидентирање, позивање и распоређивање судија поротника;
- 8) приправничка пракса;
- 9) поступање судског особља са странкама;
- 10) систем за вођење предмета;
- 11) поступање са списима;
- 12) поступање у предметима у прописаним роковима и поступање по притужбама и представкама;
- 13) вођење статистика и израда извештаја о раду;
- 14) наплата новчаних казни, трошкова кривичног поступка и одузете имовинске користи;
- 15) поступање са судским депозитима;
- 16) увођење заједничких служби у местима са више судова и других правосудних органа;
- 17) одевање судија, судског особља, странака, других учесника у судском поступку и свих које своје послове обављају у суду.

Судски пословник заједнички доносе министар надлежан за правосуђе и Високи савет судства.

Надзор над применом Судског пословника

Члан 77.

Примену Судског пословника надзиру Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе.

Високи савет судства надзире примену Судског пословника у вези са пословима из члана 76. став 1. тач. 1) – 9), 14), 15) и 17) овог закона, а министарство надлежно за правосуђе у вези са пословима из члана 76. став 1. тач. 10) и 16) овог закона.

Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе заједнички надзиру примену Судског пословника у вези са пословима прописаним у члану 76. став 1. тач. 11) – 13) овог закона.

У случају да се надзор врши поводом поднете притужбе, надлежност органа за спровођење надзора одређује се у зависности од повреде Судског пословника на коју подносилац притужбе указује.

Образац притужбе је саставни део Судског пословника.

Лице које врши надзор може бити само оно које испуњава услове за избор судије суда чији рад надзире.

Врсте надзора

Члан 78.

Надзор се спроводи у складу са годишњим планом надзора који доноси Високи савет судства, односно министар надлежан за правосуђе до краја календарске године за наредну годину (редовни надзор).

У годишњем плану надзора наводе се судови у којима је према исходу надзора спроведеног током календарске године потребно поновити надзор ради утврђивања извршења наложених мера (контролни надзор).

Ванредни надзор може се спровести на предлог председника Врховног суда, председника непосредно вишег суда, председника Високог савета судства или министра надлежног за правосуђе.

Начин вршења надзора

Члан 79.

Теренски надзор врши се непосредним увидом у судске предмете, уписнике, документацију, податке, услове и начин рада надзираног суда.

Председник надзираног суда дужан је да омогући несметано спровођење надзора обезбеђивањем одговарајућег радног простора и техничких уређаја лицу које врши надзор, као и давање на увид судског предмета, уписника, акта, документа и података који су предмет надзора.

Приликом спровођења теренског надзора од председника суда и судског особља могу се узимати изјаве.

Канцеларијски надзор врши се увидом у акте, податке и документацију коју је доставио надзирани суд и увидом у систем за аутоматско вођење предмета.

Лицу које врши теренски или канцеларијски надзор мора бити омогућен несметан увид у систем за аутоматско вођење предмета.

Записник о извршеном надзору

Члан 80.

После надзора сачињава се записник који се доставља председнику надзираног суда, председнику непосредно вишег суда, председнику Врховног суда и Високом савету судства.

Записник садржи чињенично стање утврђено вршењем надзора, мере које се предлажу ради отклањања уочених недостатака и неправилности и рокове за предузимање мера.

Образац записника је саставни део Судског пословника.

Председник надзираног суда дужан је да се писмено изјасни о садржини записника, најкасније у року од 15 дана од дана његовог пријема.

Председник непосредно вишег суда дужан је да, најкасније у року од 30 дана, обавести председника Врховног суда и орган који врши надзор о мерама предузетим да се уочени недостаци отклоне, роковима за отклањање недостатака, као и разлозима због којих су недостаци и пропусти настали.

Ако недостаци не буду отклоњени у остављеним роковима, орган који врши надзор поднеће дисциплинску пријаву против председника надзираног суда.

VII. ОБЕЗБЕЂЕЊЕ СУДА

Правосудна стража

Члан 81.

Правосудна стража је наоружана и униформисана служба, коју чине државни службеници и која се стара о сигурности људи и имовине, реду и миру и несметаном спровођењу службених радњи у згради правосудног органа.

Овлашћења правосудне страже

Члан 82.

Правосудни стражар овлашћен је да утврди идентитет и разлоге доласка лица у зграду правосудног органа; по потреби претресе лице и ствари и забрани улазак у зграду са оружјем, опасним оруђем, под дејством алкохола или других омамљивих средстава; удаљи из зграде лице које омета ред и мир, лица која нису прикладно одевена и то на начин којим се чува углед и достојанство суда, као и да другим радњама штити лица и имовину у суду.

Правосудни стражар овлашћен је да употреби физичку силу и гумену палицу, а ватрено оружје – само ако друкчије не може да заштити људски живот или одбије напад на зграду правосудног органа.

Уређење правосудне страже

Члан 83.

Уређење правосудне страже, униформу њених припадника, наоружање и службену легитимацију детаљније прописује министар надлежан за правосудје.

Помоћ правосудној стражи и обезбеђење

Члан 84.

На захтев руководиоца правосудног органа, орган унутрашњих послова пружа помоћ правосудној стражи.

Руководилац правосудног органа има право да од министарства надлежног за унутрашње послове захтева да се судији, судији поротнику, главном јавном тужиоцу, јавном тужиоцу и њиховим породицама или имовини пружи посебна заштита.

Сходна примена прописа

Члан 85.

На заснивање радног односа и на права, обавезе, оцењивање и одговорност правосудне страже примењују се прописи који уређују радне односе државних службеника, ако овим законом није друкчије одређено.

VIII. СРЕДСТВА ЗА РАД СУДОВА

Основна одредба

Члан 86.

Средства за рад судова обезбеђује се у буџету Републике Србије.

Средства за рад судова треба да обимом и приливом одржавају независност судске власти и омогућавају уредан рад судова.

Предлагање и извршење буџетских средстава

Члан 87.

Обим и структуру буџетских средстава за рад судова предлажу Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе.

Високи савет судства предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе судова, осим расхода за судско особље, у складу са Законом о Високом савету судства и врши расподелу ових средстава судовима.

Министарство надлежно за правосуђе предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе за судско особље, одржавање опреме и објеката судова, расходе за инвестициона и капитална улагања за судове, уређење и развој правосудног информационог система и врши расподелу ових средстава.

Надзор над трошењем буџетских средстава

Члан 88.

Надзор над трошењем буџетских средстава опредељених за рад судова спроводе Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе, у оквиру својих буџетских надлежности, као и министарство надлежно за финансије у складу са законом.

Коришћење средстава и самосталних прихода

Члан 89.

У буџету Републике Србије посебно се исказују приходи од рада судова и усмеравају се за редован рад правосудних органа, у складу са законом.

Висина и намена средстава из става 1. овог члана утврђују се Законом о буџету.

Подмирење судских трошкова

Члан 90.

Ближе услове, висину и начин накнаде износа које странка и остали учесници у поступку плаћају за подмирење трошкова у судским поступцима прописује министар надлежан за правосуђе.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Наставак рада суда

Члан 91.

Суд и посебно одељење суда основан, односно образованио у складу са Законом о уређењу судова („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18 и 88/18 – УС), Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС”, број 101/13), Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције („Службени гласник РС”, бр. 94/16 и 87/18 – др. закон), Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине („Службени гласник РС”, бр. 67/03, 135/04, 61/05, 101/07, 104/09, 101/11 – др. закон, 6/15 и 87/18 – др. закон) и Законом о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала („Службени гласник РС”, бр. 61/05 и 104/09), од

дана конституисања Високог савета судства, наставља са радом у складу са овим законом и законом којим је основан, односно образовано.

Наставак рада Врховног касационог суда

Члан 92.

Изузетно од члана 91. овог закона, од дана конституисања Високог савета судства, Врховни касациони суд наставља са радом као Врховни суд у складу са овим законом.

Окончање започетог поступка

Члан 93.

Поступак започет по одредбама Закона о уређењу судова („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18 и 88/18 – УС) који није окончан до дана конституисања Високог савета судства, окончаће се по одредбама овог закона.

Рок за доношење подзаконских аката

Члан 94.

Подзаконски акти прописани овим законом доносе се у року од једне године од дана конституисања Високог савета судства.

Подзаконски акти донети у складу са Законом о уређењу судова („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18 и 88/18 – УС) примењују се до доношења подзаконских аката из става 1. овог члана, ако нису у супротности са овим законом.

Важење одредби о судском особљу

Члан 95.

Одредбе овог закона којим се уређује положај судског особља важе до ступања на снагу посебног закона који уређује положај судског особља.

Престанак важења Закона о уређењу судова

Члан 96.

Даном конституисања Високог савета судства престаје да важи Закон о уређењу судова („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18 и 88/18 – УС).

Завршна одредба

Члан 97.

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од дана конституисања Високог савета судства.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о уређењу судова садржан је у члану 143. став 1. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 98/06 и 16/22), којим је утврђено да се оснивање, укидање, врсте, надлежност, подручја и седишта судова, састав суда и поступак пред судовима уређују законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Актом о промени Устава Републике Србије, који је проглашен, после одржаног референдума, одлуком Народне Скупштине од 9. фебруара 2022. године, усвојени су Амандмани I до XXIX на Устав Републике Србије, којима се мењају одредбе Устава које се односе на организацију и уређење правосудних органа.

Уставним законом за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије, који је проглашен истовремено са Актом о промени Устава Републике Србије, у члану 2. став 1. прописано је да ће се, између осталог, Закон о уређењу судова ускладити са Амандманима, у року од годину дана од дана ступања на снагу амандмана.

Из наведених разлога приступило се изради текста Предлога закона о уређењу судова (у даљем тексту: Предлог закона). Поред примарног циља, а то је усклађивање Закона о уређењу судова са Амандманима, приликом израде Предлога закона посебно се водило рачуна о обавезама Републике Србије у процесу придруживања Европској Унији, садржаним у Акционом плану за Поглавље 23 који је Влада Републике Србије усвојила 27. априла 2016. године и који је ревидиран 10. јула 2020. године. Те обавезе се пре свега односе на јачање владавине права кроз успостављање и јачање независности судства, у складу са европским стандардима.

Ради реализације тог циља успостављена је сарадња са Европском комисијом за демократију путем права, чији је незваничан назив Венецијанска комисија. Ова Комисија је саветодавно тело Савета Европе, чији је Република Србија пуноправни члан. Задатак ове комисије је да пружи правне савете државама које желе да ускладе своје правне и институционалне структуре са европским стандардима и међународним искуством у области демократије, људских права и владавине права. Треба истаћи и став Европске комисије да је Венецијанска комисија релевантни ауторитет по питању проглашења и промовисања стандарда у области владавине права, те да ће се напредак Републике Србије у реформи правосуђа ценити у односу на оцену Венецијанске комисије по том питању.

Венецијанска комисија је на пленарној седници одржаној 21. и 22. октобра 2022. усвојила мишљење о првој верзији Предлога закона о уређењу судова. Препоруке садржане у том извештају уграђене су у овом тексту Предлога закона о уређењу судова.

Посебно треба истаћи да је израда Предлога закона протекла у транспарентном и инклузивном процесу. Радна група Министарства правде, која је радила на изради Предлога закона била је састављена од судија, чланова Високог савета судства, представника судијских струковних удружења, адвокатуре и академске заједнице, као и представника Републичког секретаријата за законодавство и Министарства правде. У процесу израде

закона обављене су најшире консултације. Пре почетка рада радне групе обављене су консултације са Врховним касационим судом и Високим саветом судства. Прва радна верзија Предлога закона која је упућена на мишљење Венецијанској комисији објављена је и на интернет страници Министарства правде са позивом свим заинтересованим странама да дају своје примедбе. Такође о тој верзији Предлога закона обављене су и посебне консултације на већем броју округлих столова који су одржани широм Србије, како онима у организацији Министарства правде, тако и онима који су организовани од стране струковних удружења. Посебан округли сто одржан је са организацијама цивилног друштва. Помоћ Министарству правде у организацији целокупног процеса израде Предлога закона пружио је пројекат Савета Европе.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У основним одредбама Предлога закона уређују се фактички начела судске власти и њеног операционализовања кроз судове као државне органе са јасно опредељеном улогом и местом у систему поделе власти.

У члану 1. уређен је предмет Предлога закона, што у важећем закону није случај, те наведено представља унапређење методологије израде закона у нормативно-техничком смислу. Због тога, прописано је да се овим законом уређују оснивање, укидање, врсте, делокруг и стварна надлежност суда, унутрашње уређење суда, судска управа, судско особље, правосудна управа, обезбеђење суда и средства за рад судова.

Члановима 2. до 7. Предлога закона уређено је питање судске власти, оснивања и организације судова, дефинисана независност судске власти, одређана судска надлежност, доношење судских одлука и распоређивање предмета судијама.

Такође, нормирана су посебна правила у вези са забраном непримереног утицаја на суд. Наиме, забрањен је непримерени утицај на судију у вршењу судијске функције, а ради очувања ауторитета и непристрасности суда, нарочито сваки облик претње и принуде према судији, коришћење јавног положаја, медија и јавног иступања, којима се утиче на ток и исход судског поступка. Забрањен је и сваки други непримерени утицај на суд, као и притисак на учесника у судском поступку.

Истовремено је прецизирано да се под непримереним утицајем не може сматрати коришћење законом прописаних права учесника у судском поступку, извештавање о раду суда и коментарисање судских поступака који су у току или судских одлука, у складу са прописима који уређују јавно информисање, као ни стручно анализирање судских поступака и судских одлука.

Глава II. и III. Предлога закона (чл. 14. до 34) - Спољашње уређење судова и надлежност судова, готово су неизмењене у односу на важеће законско решење, те су задржане врсте судова опште и посебне надлежности, са истоветним подручним простирањем уз једино термилошко усклађивање у домену назива Врховног касационог суда у Врховни суд.

Део Предлога закона који се односи на унутрашње уређење суда (чл. 35. до 58) уредио је другачија правила у вези са годишњим распоредом послова. Утврђивање годишњег распореда је и даље у искључивој надлежности председника суда уз прибављено мишљење судије, с том разликом што се распоред саопштава уместо до 1. децембра текуће године до 1. новембра. Новина је и прописано правно средство које стоји на располагању судији на утврђени годишњи распоред. Наиме, судија може изјавити приговор на годишњи распоред и промену годишњег распореда. Орган надлежан за одлучивање о приговору је Високи савет судства. Рок за изјављивање је три дана и почиње да тече од дана саопштавања распореда на седници свих

судија. Председник суда може корективно деловати поводом изјављеног приговора с обзиром да се ово правно средство Високом савету судства изјављује преко њега. Новину представља и то што је предвиђена дужност председника суда да, ако не усвоји приговор, да приговор, са образложењем распореда послова, достави Високом савету судства у року од три дана од дана пријема приговора. Ако председник суда не поступи по овој одредби у прописаном року, овакво непоступање сматра се дисциплинским прекршајем.

Устројена је и дужност Високог савета судства да одлуку поводом изјављеног приговора донесе у року од 30 дана. Ако Високи савет судства не одлучи о приговору у прописаном року, сматра се да је приговор усвојен.

Члановима 37. до 43. Предлога закона уређена су питања која се односе на судско одељење и седницу свих судија. У том смислу, прописано је образовање судског одељења, делокруг судског одељења, сазивање седнице и руковођење седницом судског одељења, одељење судске праксе, посебна одељење која се могу образовати у појединим судовима, заједничка седница одељења, као и седница свих судија.

Унутрашње уређење Врховног суда ближе је уређено чл. 44. до 51. Предлога закона. У том делу Предлога закона предвиђено је да Врховни суд може имати одељења у складу са Пословником о раду Врховног суда, делокруг седнице одељења Врховног суда, поступање у случају настанка несагласности у примени прописа или у случају одступања од правног схватања прихваћеног у пракси или од правног схватања које су прихватила сва већа и одређен делокруг Опште седнице Врховног суда. Надаље, дефинисан је посебан кворум за одлучивање на општој седници Врховног суда по питању именовања судија Уставног суда и мишљења Високом савету судства о кандидату за председника Врховног суда. У конкретном случају ради се о апсолутној већини.

Састав и одлучивање Опште седнице Врховног суда, као и сазивање и руковођење Општом седницом уређени су чл. 47. и 48. Предлога закона.

Врховни суд има Секретаријат, који помаже председнику суда у судској управи, обавља административне послове за Општу седницу и врши друге послове који су му Пословником о раду Врховног суда стављени у делокруг. Секретаријатом руководи секретар Врховног суда, који има статус државног службеника на положају, а кога на предлог председника Врховног суда поставља Општа седница (чл. 49. и 50).

Врховни суд доноси Пословник о раду Врховног суда којим се детаљније прописује унутрашње уређење и рад суда. Овај пословник објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”

Одредбом члана 52. Предлога закона прецизније је уређен круг послова који чине судску управу. Новине представљају одредбе о могућности образовања посебне службе за пружање подршке и помоћи оштећенима и сведоцима. Наиме, у судској управи вишег суда, као и другог суда који одреди Високи савет судства, организује се служба за пружање подршке и помоћи оштећенима и сведоцима. Поред тога, контакт тачка за информисање оштећених и сведока именује се у основном суду и у другом суду који одреди Високи савет судства. Рад ове службе и поступање контакт тачке за информисање оштећених и сведока детаљније се уређује посебним актом Високог савета судства. образовање овакве службе проистиче из обавеза предвиђених из Националне стратегије за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у Републици Србији за период 2020. до 2025. године, као и пратећег акционог плана.

Чланом 55. Предлога закона уређена су овлашћења председника непосредно вишег суда у надзору судске управе нижег суда. Овлашћења председника непосредно вишег суда су јасније постављена одредбама овог члана Предлога закона, уз негативно одређење према питањима која се не могу сматрати подобним за остваривање права надзора у том смислу. У том смислу,

предвиђено је да председник непосредно вишег суда има право да надзире судску управу нижег суда, као и да при нечињењу председника нижег суда донесе акте из његовог делокруга, затим да може тражити од нижег суда обавештење о примени прописа који уређују судску управу, као и друге податке о раду судске управе тог суда и раду тог суда, односно да може наложити непосредан увид у рад нижег суда, Треба напоменути да се овлашћења председника непосредно вишег суда односе искључиво на контролу послова судске управе садржаних у члану 52. Предлога закона, као што су на пример (вођење евиденција и статистика, позивање и распоређивање судија поротника, разматрање притужби и представки, поступање по захтевима за давање информација од јавног значаја, финансијско и материјално пословање суда, благовремена наплата судских такси итд.). Тиме је и одређен обим овог надзора који не дозвољава мешање у рад судија надзираног нижег суда у конкретним судским предметима. У случају изостављања оваквих овлашћења остало би неуређено ко би поступао у случају да председник нижег суда не врши своје дужности у пословима судске управе прописане законом. Једина врста надзора над пословима судске управе јесте надзор од стране председника непосредно вишег суда. Међутим, и овде је прописано значајно ограничење у смислу да председник непосредно вишег суда приликом надзора рада судске управе нижег суда, не може предузимати радње које му законом или другим прописом нису поверене, нити на било који начин угрозити независност и рад надзираног суда.

Поступак по притужби је детаљно уређен у члану 56. Предлога закона, док чл. 57. и 58. Предлога закона уређују послове управитеља суда и секретара суда.

Део Предлога закона посвећен судском особљу (Глава V. – чл. 59. до 72) је незнатно у пар сегмената ревидиран у односу на важеће законско решење које ће иначе опстати у систему до доношења новог прописа који ће на јединствен начин уредити положај запослених у правосуђу. Доношење новог правног оквира у том смислу предвиђено је Стратегијом људских ресурса у правосуђу и пратећим Акционим планом, актима усвојеним од стране Владе („Службени гласник РС”, број 133/21).

Суштинске измена у односу на садашње законско решење се односе на одредбе о надлежностима у обављању послова правосудне управе чији је добар део, сада поред изворног носиоца Министарства правде пренет на Високи савет судства (Глава VI. – чл. 73. до 80). У том смислу су битно ревидирани:

- послови правосудне управе који су у надлежности Високог савета судства у смислу ширења надлежности у погледу праћења рада судова у сврху јачања квалитета и ефикасности, доношења подзаконских аката (да се озакони фактичка надлежност), учествовање у изради подзаконских аката у надлежности Министарства правде (институционално инволвирање правосудног тела кроз сарадњу), давање мишљења на правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду и обавештавање јавности о раду судова;

- правосудне управе који су у надлежности Министарства правде у смислу елиминисања надлежности надзора над финансијским и материјалним пословањем Високог савета судства – главна новина је да ово правосудно тело постаје аутономно, а да Министарство правде више није легитимисано да надзире како оно троши средства за чије предлагање и извршавање је надлежно;

- послови надзора над применом Судског пословника и надлежност за доношење. Уместо досадашњег решења према којем министар правде доноси Судски пословник уз претходно прибављено мишљење председника Врховног

касационог суда, радна група се определила за варијанту заједничког доношења од стране министра и Високог савета судства. Министарство правде према овом Предлогу закона није више искључиво надлежно за надзор над применом Судског пословника, већ оно задржава надлежност у погледу питања која смо нашли оправданим као што је поступање у предметима у прописаним роковима и у вези са системом за аутоматско вођење предмета. Нека питања су покривена конкурентним надзором Високог савета судства и Министарства правде као што је вођење статистика и извештаја о раду судова. За Министарство правде је ово питање веома значајно из разлога потребе праћења примене прописа и евентуалних интервенција, у складу са нормативним надлежностима за припреме прописа тог министарства.

Поред тога, Дефинисане су врсте надзора, облици (теренски и канцеларијски), као и надзорна овлашћења, што до сада није био случај. Тачније, прописан је поступак надзора и садржина записника о извршеном надзору, као и последице непоступања по мерама за отклањање уочених недостатака.

Главом VII. Предлога закона (чл. 81. до 85) уређена су питања обезбеђења суда. Послове обезбеђења суда обавља правосудна стража која је наоружана и униформисана, а стара се о сигурности људи и имовине, реду и миру и несметаном спровођењу службених радњи у згради правосудних органа. Прописана су њена овлашћења, њено уређење као и сарадња органа унутрашњих послова у случају да је правосудној стражи потребна помоћ.

Главом VIII. Предлога закона (чл. 86. до 90) уређена су питања везана за средства за рад судова. Значајне новине представљају одредбе о предлагању и извршењу буџетских средстава. Предвиђено је да обим и структуру буџетских средстава за рад судова предлажу Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе. Високи савет судства предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе судова, осим расхода за судско особље и врши расподелу ових средстава судовима, а министарство надлежно за правосуђе предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе за судско особље, одржавање опреме и објеката судова, расходе за инвестициона и капитална улагања за судове, уређење и развој правосудног информационог система и врши расподелу ових средстава.

Надзор над трошењем буџетских средстава опредељених за рад судова спроводе Високи савет судства и министарство надлежно за правосуђе, као и министарство надлежно за финансије (члан 88).

Прелазним и завршним одредбама Предлога закона (чл. 91. до 97) регулисан је статус започетих поступака који извиру из примене важећег закона, наставак рада судова, наставак рада Врховног касационог суда као и рокови за доношење подзаконских аката. Предвиђено је да ће се подзаконски акти прописани овим законом донети се у року од једне године од дана конституисања Високог савета судства.

Као што је речено, одредбе овог закона којим се уређује положај судског особља важиће до ступања на снагу посебног закона који уређује положај судског особља.

Чланови 96. и 97. Предлога закона уређују престанак важења ранијег закона и ступање закона на снагу. Предвиђено је да овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује се од дана конституисања Високог савета судства.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА СТУПАЊЕ НА СНАГУ ЗАКОНА ПРЕ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”

Потребно је да овај закон ступи на снагу даном објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, ради испуњења обавеза и поступања у роковима који су прописани Уставним законом за спровођење Акта о промени Устава Републике Србије.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство правде

2. Назив прописа

Предлог закона о уређењу судова

Draft Law on the organization of courts

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум),:

а) Одредба Споразума која се односе на нормативну садржину прописа,

Наслов VII. – ПРАВОСУЂЕ, СЛОБОДЕ И БЕЗБЕДНОСТ, у оквиру којег је члан 80 - Јачање институција и владавине права

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума,

Одредбама Споразума није дат посебан рок за усклађивање, већ се усклађивање врши у складу са општим роком у складу са чланом 72. Споразума.

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума,

У потпуности испуњава.

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума,

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније, у оквиру Поглавља 23: „Правосуђе и основна права” - 3.23.3. – Основна права предвиђен је читан низ планираних кадровских и техничких мера које је неопходно предузети ради даљег институционалног јачања јавног тужилаштва, односно Државног већа тужилаца.

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

- б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,
- в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,
- г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,
- д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније.

- /

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност треба образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе Директиве).

- Не постоје прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност.

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

- /

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

- Да, на енглески језик

8. Сарадња са Европском Унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

У поступку припреме Нацрта закона о уређењу судова остварена је сарадња са Европском комисијом за демократију путем права (Венецијанском комисијом). Нацрт закона о судијама је послат на мишљење Венецијанској комисији 12. септембра 2022. године и 15. новембра 2022. године. У припреми мишљења су учествовали експерти Венецијанске комисије: Мартин Куијер, заменик члана из Холандије, Карло Хеики Туори, почасни председник Венецијанске комисије из Финске, Регина Кинер, члан Венецијанске комисије из Швајцарске и Жан-Клод Шолзем, заменик члана Венецијанске комисије из Белгије. Одржавно је више консултативних састанака са експертима Венецијанске комисије и са представницима Секретаријата Венецијанске комисије.